

Teoria polityki społecznej

Teoria praktyczna polityki społecznej

Wykład 15

dr hab. Ryszard Szarfenberg

<http://rszarf.ips.uw.edu.pl/tps/dzienne/>

Rok akademicki 2021-2022

Treść wykładu

1. Miejsce teorii praktycznej w ramach teorii polityki społecznej
2. [Teoria łącząca ze sobą badania naukowe z praktyką polityki społecznej \(i pracy socjalnej\)](#)
3. [Od teorii normatywnej polityki społecznej z jej trzema obowiązkami wobec wartości społecznych do czynienia jej wielopoziomowej praktyki lepszą niż jest](#)
4. [Teoria zmieniania polityki społecznej przy pomocy dowodów naukowych](#)
5. [Przykład zastosowania teorii praktycznej do analizy polityki Warszawy wobec bezdomności \(Natalia Jungrav\)](#)
6. [Wiedza naukowa a wiedza praktyków](#)
7. [Podsumowanie](#)
8. [Refleksja końcowa](#)
9. [Literatura obowiązkowa](#)

Teoria opisowa konceptualna na tle innych rodzajów teorii naukowej polityki społecznej

1. **Teoria opisowa – umożliwia opis polityki społecznej**
  - a) Definicje konceptualne umożliwiają rozumienie ogólnych pojęć
  - b) Definicje operacyjne polityki społecznej umożliwiają jej obserwację i pomiar
2. **Teoria wyjaśniająca – umożliwia wyjaśnianie polityki społecznej w czasie i przestrzeni**
  - a) Hipotezy dotyczące przyczyn polityki społecznej i mechanizmów przyczynowych
  - b) Hipotezy dotyczące skutków polityki społecznej i mechanizmów skutkowych (patrz wykłady o ewaluacji)
3. **Teoria normatywna – umożliwia ocenianie polityki społecznej**
  - a) Teoria dobra człowieka (bez tej teorii trudno jest zidentyfikować dobro i zło w społeczeństwie oraz to, jaka powinna być polityka społeczna)
  - b) Teoria oceniania polityki społecznej w oparciu o teorię dobra człowieka (patrz wykłady o ewaluacji)
4. **Teoria praktyczna – umożliwia świadome zmienianie polityki społecznej**
  - a) Teoria łącząca teorię naukową (1-3) z praktyką pracy z polityką społeczną
  - b) Teoria zmieniania polityki społecznej w oparciu o teorię 4a

Teoria zorientowana poznawczo

Teoria opisowa – umożliwia opis polityki społecznej (problemów i inżynierii)

- a) Definicje konceptualne umożliwiające rozumienie
- b) Definicje operacyjne polityki społecznej umożliwiające pomiar

Teoria wyjaśniająca – umożliwia wyjaśnianie polityki społecznej

- a) Hipotezy dotyczące przyczyn polityki społecznej i mechanizmów przyczynowych
- b) Hipotezy dotyczące skutków polityki społecznej i mechanizmów skutkowych

Teoria zorientowana praktycznie

Teoria normatywna – umożliwia ocenianie polityki społecznej

- a) Teoria normatywności polityki społecznej (orzekania o tym, jaka powinna być)
- b) Teoria oceny polityki społecznej

TEORIA PRAKTYCZNA

Umożliwia świadome zmienianie polityki społecznej

- a) Teoria łącząca teorię polityki społecznej z jej praktyką
- b) Teoria translacji teorii opisowej, wyjaśniającej i normatywnej na zalecenia mówiące **jak zmieniać politykę społeczną, aby była lepsza**

Podsumowanie relacji między rodzajami teorii polityki społecznej i sekwencji ich użyteczności z uwzględnieniem teorii praktycznej

1. Teoria opisowa (konceptualna i operacyjna) umożliwia opis polityki społecznej
2. Teoria wyjaśniająca umożliwia wyjaśnienie polityki społecznej, która została opisana na podstawie teorii opisowej, zarówno tego, co i jak na nią wpływa (teoria przyczynowa, którą się głównie zajmowaliśmy), jak i na co i jak wpływa ona sama (teoria skutkowa, którą zajmowaliśmy się na ewaluacji)
3. **Teoria opisowa i wyjaśniająca nie wystarczają, aby dokonać oceny polityki społecznej, zaprojektować jej zmiany i wprowadzić je w życie**
4. **Teoria normatywna** umożliwia stwierdzenie, jaka powinna być polityka społeczna i jej ocenę na tej podstawie, tzn. czy i na ile faktyczna polityka społeczna odbiega od tej, jaką powinna być
5. Po zastosowaniu teorii opisowej, wyjaśniającej (przyczynowej i skutkowej) i normatywnej w badaniach empirycznych i ewaluacji otrzymujemy wiedzę, z której wynika **jaka polityka społeczna jest lepsza, a jaka gorsza, co za to odpowiada, oraz stwierdzenie normatywne, że należy dążyć do tego, aby była ona lepsza i unikać tego, aby była gorsza na podstawie jej badań i ewaluacji**
6. Potrzebna jest jednak jeszcze **teoria praktyczna**, która umożliwi **zaprojektowanie i wdrożenie w życie naukowo i normatywnie uzasadnionej zmiany polityki społecznej, aby stała się lepsza. Te zagadnienia są podobne dla ewaluacji, gdzie problemem była nie tylko jej jakość, ale też zastosowanie jej wyników do zmiany projektów, programów polityki społecznej**

Powiązanie teorii normatywnej zbudowanej na podstawie wartości społecznych z teorią praktyczną

1. Teoria normatywna polityki społecznej zawiera twierdzenie, że **polityka społeczna powinna chronić, szanować i realizować wartości społeczne**, np. wolność, równość/sprawiedliwość i solidarność (oraz życie)
2. Faktyczna polityka społeczna może wykonywać te trzy podstawowe obowiązki **lepiej lub gorzej, co pozwala stwierdzić jej ewaluacja**
3. Głównym zadaniem teorii praktycznej jest **umożliwienie tego, aby polityka społeczna wykonywała te obowiązki jak najlepiej**
4. Teoria praktyczna przedstawia **koncepcję wielowymiarowej praktyki polityki społecznej** oraz wskazuje, **w jaki sposób ta praktyka może być poprawiona przy pomocy wyników badań naukowych i ewaluacji** (umożliwionych przez teorię opisową, wyjaśniającą oraz normatywną)

Przypomnienie pierwszego wykładu. Refleksja o problemie inżynierii społecznej (polityki społecznej) na przykładzie problemu społecznego chorób i przedwczesnych śmierci

1. Głównym uzasadnieniem dla inżynierii społecznej jest to, że rozwiązuje ona problemy społeczne (zapobiega im, usuwa i zmniejsza je), ale czym one są?

2. Załóżmy, że mamy **teorię naukową i badania** mówiące, że w danym społeczeństwie **ludzie cenią wyłącznie zdrowe i długie życie**. Niektórzy ludzie jednak chorują, ich życie kończy się przedwcześnie. Celem inżynierii społecznej będzie więc zmniejszanie stanów chorobowych i przedwczesnych śmierci w całym społeczeństwie (gdyż to jest problem społeczny)

3. **Teoria naukowa** stworzy nam możliwość zdefiniowania i opisu chorób i przedwczesnych zgonów, a także wyjaśnienia ich przyczyn (**opis i wyjaśnianie problemu społecznego**). **Badania empiryczne i ewaluacja dostarczą dowodów** na to, które z wyjaśnień są najbardziej pewne (są prawdziwe) oraz które z środków są najbardziej skuteczne. Załóżmy, że jedyną przyczyną chorób i przedwczesnych zgonów jest zakaźny wirus X, a jedynym skutecznym sposobem usunięcia choroby w społeczeństwie jest zaszczepienie 90% ludności

4. Jeżeli celem inżynierii społecznej jest zmniejszanie stanów chorobowych i przedwczesnych śmierci, to warunkami jego osiągnięcia będzie: 1) wyprodukowanie odpowiedniej liczby szczepionek i dostarczenie ich ludności; 2) zaszczepienie się 90% ludności. Sukces w osiągnięciu 1 nie gwarantuje osiągnięcia 2, np. 10% personelu nie zaleca szczepionek, a 30% ludności nie zgłasza się do dostępnych szczepień. **Tu napotykamy problem specyficzny dla samej inżynierii społecznej: w jaki sposób sprawić, że większość z tych 10% personelu i 30% obywateli zachowa się zgodnie z tym, co wynika z badań i ewaluacji?**

Uproszczony schemat umożliwiający zrozumienie polityki społecznej jako zarządzania problemami społecznymi

Od identyfikacji cenionego dobra do identyfikacji przyczyn jego naruszeń i sposobów ich wyeliminowania

Cenione dobro, o którym wiemy dzięki nauce, etyce, aksjologii

Przypadki naruszenia cenionego dobra

Nauka i ewaluacja oparta na dowodach opisuje naruszenia, wskazuje **prawdziwą przyczynę ich naruszeń i skuteczny środek jej wyeliminowania**

Pytanie i problem polityki społecznej

Pytanie: w jaki sposób wprowadzić wskazany przez naukę i ewaluację środek wyeliminowania przyczyny naruszeń cenionego dobra do życia każdej osoby w społeczeństwie?

Problem polityki społecznej:

- 1) Wyprodukowanie i udostępnienie skutecznego środka wszystkim potrzebującym,**
- 2) Sprawienie, aby wszyscy potrzebujący skorzystali ze skutecznego środka**

Prawdziwa wiedza (teoria naukowa, badania empiryczne i ewaluacja) o problemach samej polityki społecznej pomoże w osiągnięciu jej celów, np. jakie środki są skuteczne w zachęcaniu do korzystania z tego, co dla ludzi jest dobre

Przykład na poprzednim slajdzie znacznie upraszcza sytuację: mamy tylko jedno dobro społeczne, jedną przyczynę jego naruszenia, jeden skuteczny środek wyeliminowania jego naruszenia, doskonałą wiedzę na ich temat oraz doskonały system wdrażania środków przeciwdziałania problemom społecznym

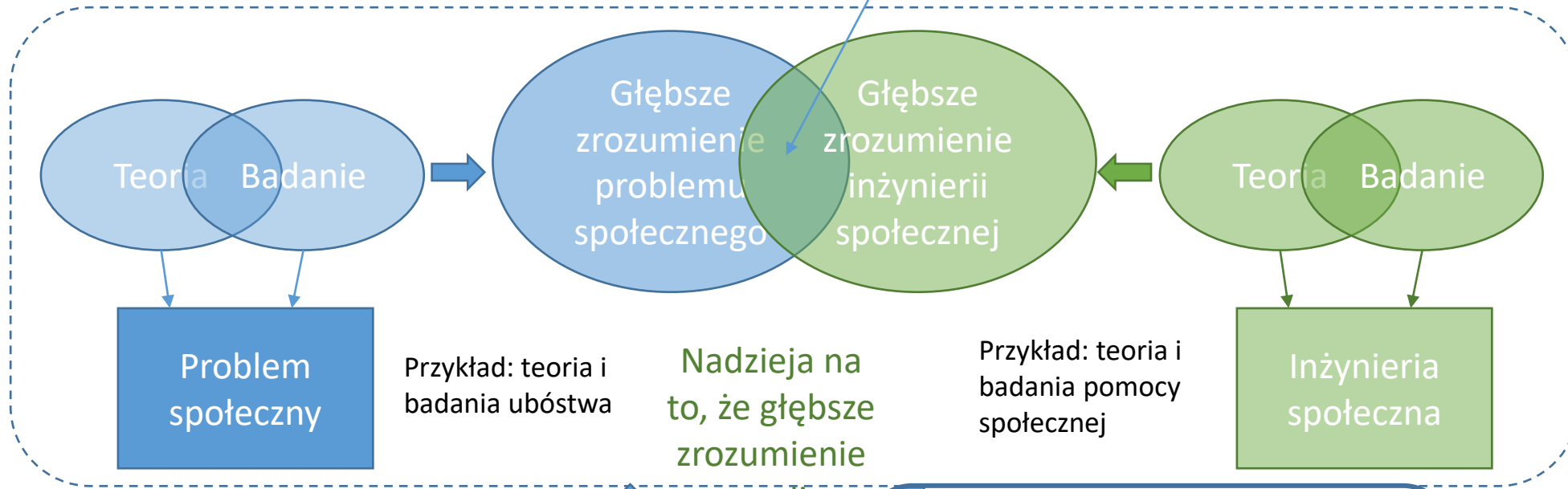
Rzeczywistość odbiega od tego prostego modelu

1. **Jest wiele dóbr społecznych**, które są różnie rozumiane (patrz wykłady o teorii normatywnej), a tym samym **wiele możliwych problemów społecznych**
2. **Jest wiele przyczyn naruszenia poszczególnych dóbr społecznych**, które mogą działać w złożonych kombinacjach, np. zwiększając jedne problemy, a zmniejszając inne problemy
3. **Jest wiele środków zapobiegania i usuwania naruszeń dóbr społecznych**, które mają również negatywne skutki uboczne i koszty alternatywne
4. **Wiedza o dobrach społecznych, ich naruszeniach i skuteczności środków ich przeciwdziałania nie jest doskonała**, np. problemy ze statystycznym testowaniem hipotez o związkach przyczynowo-skutkowych, niepewność ewaluacji opartej na niedoskonałych danych, zwodnej statystyce oraz różnych definicjach wartości społecznych i wynikających z nich kryteriów
5. **System wdrażania środków zapobiegania i usuwania naruszeń dóbr społecznych nie jest doskonały**, np. politycy kierujący się własnym interesem, a nie dobrem społecznym, korupcja administracji publicznej, personel i obywatele nie chcą się podporządkować zaleceniom wynikającym z nauki

Teoria łącząca ze sobą badania naukowe z
praktyką polityki społecznej (i pracy socjalnej)

Świat naukowy problemów społecznych (zjawiska i procesy naruszające wartości społeczne) i inżynierii społecznej

Teoria i badania problemów społecznych i inżynierii społecznej - część wspólna

Przykład: teoria i badania ubóstwa

Nadzieja na to, że głębsze zrozumienie

Przykład: teoria i badania pomocy społecznej

Inżynieria społeczna

pozwoili na zmianę praktyki na lepsze

Dane, opinie, pytania, krytyka naukowców, teorii np. jako nieprzydatnych dla praktyków, uciążliwych ...

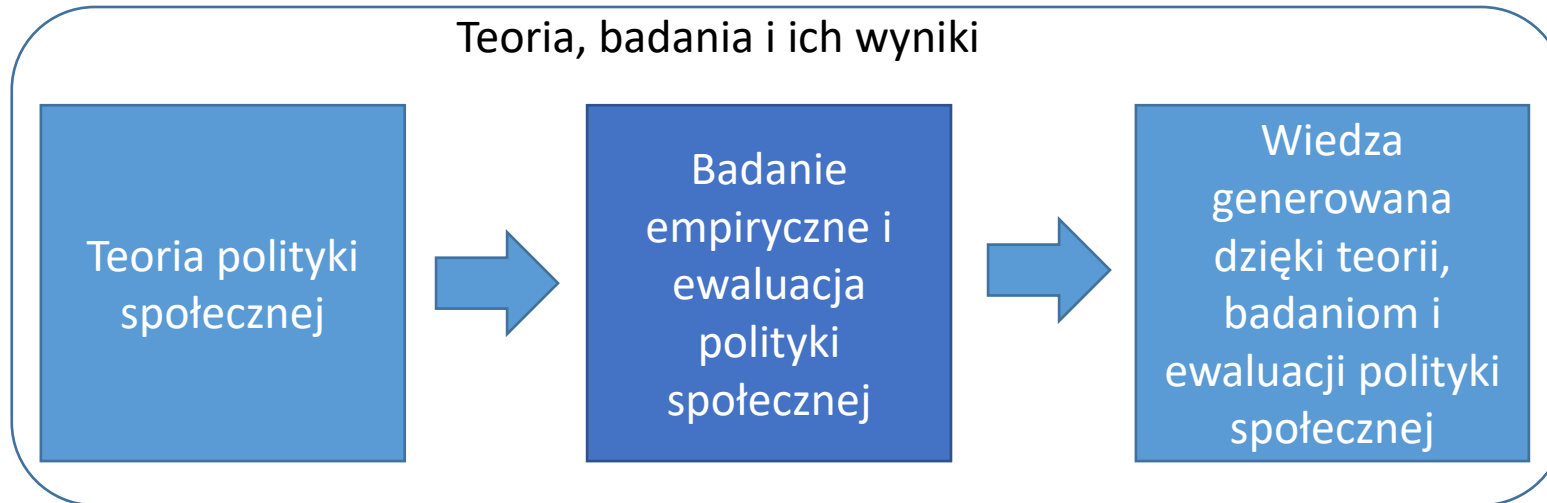
- Wpływu pojęć, koncepcji, wyników badań ubóstwa i pomocy społecznej na praktykę ubóstwa i pomocy społecznej.
- Można ten wpływ badać i wyciągać z tych badań wnioski, co do tego jak ten wpływ zwiększać, kierując się przekonaniem, że im większy ten wpływ będzie, tym lepsza będzie ocena pomocy społecznej, a więc i ona sama

PRAKTYKA: Ludzie, ich myśli i działania w obszarze problemów i inżynierii w świecie pozanaukowym, np. myśli i działania: ludzi ubogich, pracowników socjalnych, kierujących organizacjami tych pracowników, kierujących kierownikami tych organizacji, kierujących całym systemem tych organizacji na danym terenie

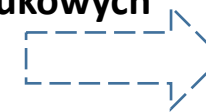
Teoria wpływu teorii polityki społecznej na jej praktykę

Na praktykę polityki społecznej wpływają różne czynniki

Inne niż wiedza naukowa czynniki, np. polityka, gospodarka, media

Teoria normatywna polityki społecznej: **dowody naukowe o polityce społecznej powinny wpływać na jej praktykę, czyli praktyka powinna być oparta na dowodach naukowych**

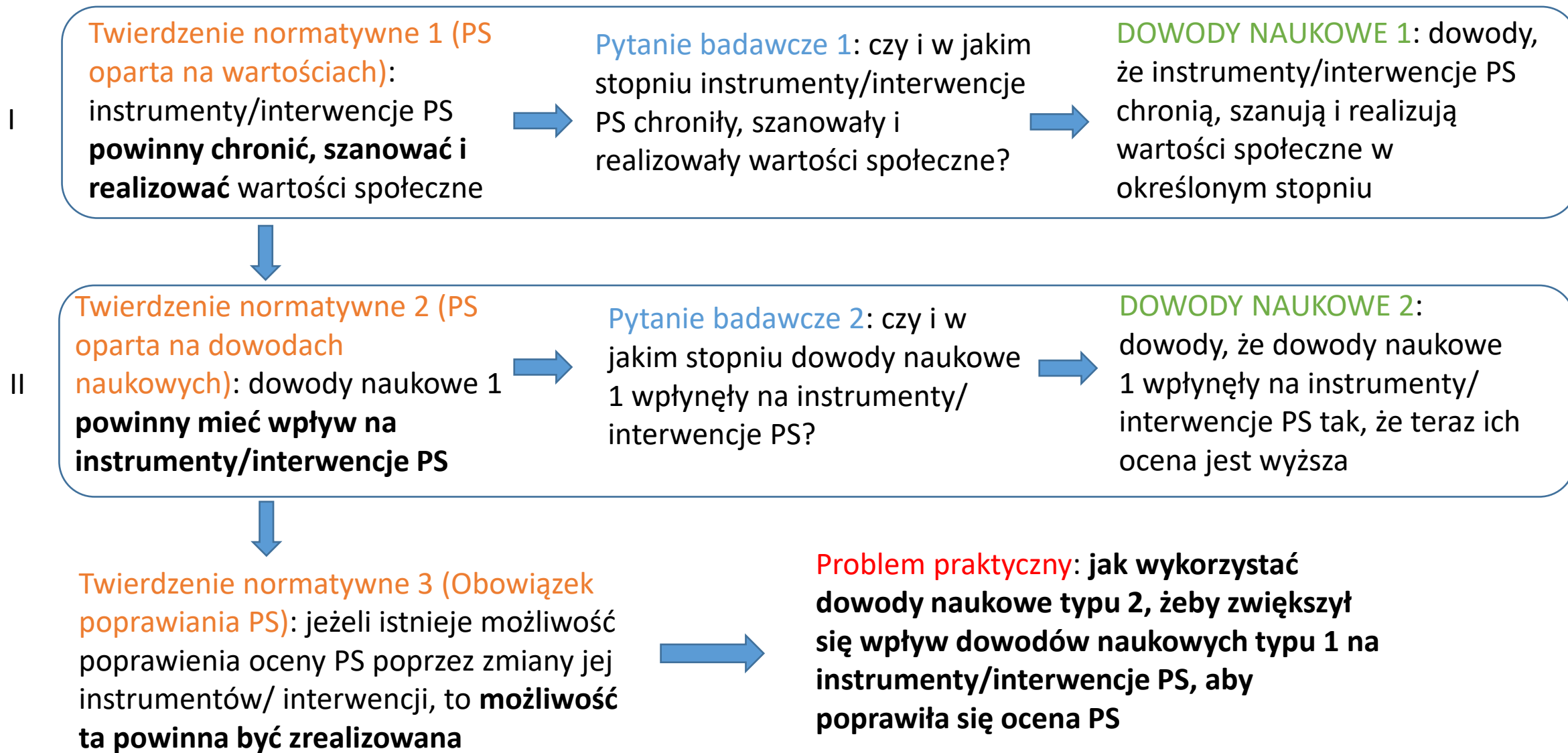
Praktyka polityki społecznej

Teoria polityki społecznej umożliwia badania empiryczne i ewaluacyjne polityki społecznej oraz jej zmienianie. Z badań empirycznych wynikają problemy dla teorii

Wyniki teorii i badań to **dowody naukowe** (opisowe, wyjaśniające i ewaluacyjne)

Nadzieja na lepszą niż jest politykę społeczną, która bardziej przyczyni się do rozwiązywania problemów społecznych

Powiązanie między twierdzeniami normatywnymi i dowodami naukowymi i ewaluacyjnymi w kontekście głównego zadania praktycznego PS: **czynienia ją lepszą niż jest**

Cztery koncepcje powiązań między nauką i praktyką (w pracy socjalnej)

	TRANSFER WIEDZY	BADANIA W DZIAŁANIU	PRAKTYKA OPARTA NA DOWODACH	PROFESJONALIZM REFLEKSYJNY
<i>(1) W jakim stopniu koncepcja wiąże się z naprawianiem praktyki?</i>	Wyniki badań mogą być „transferowane” bezpośrednio i automatycznie do praktyki.	Badania i praktyka są nie do odróżnienia i mają na celu zmianę społeczną.	Dowody wykorzystywane do kierowania decyzjami praktycznymi i doskonalenia praktyki.	Dowody wykorzystywane do interpretacji problemów użytkowników usług i opracowywania rozwiązań.
<i>(2) Jaki rodzaj wiedzy ma pierwszeństwo?</i>	Wiedza na temat warunków prowadzących do problemów społecznych i o społecznej funkcji pracy socjalnej.	Wiedza dla działania: badania istotne z punktu widzenia planowania działań.	Wiedza na rzecz działania: wygenerowana naukowo wiedza na temat interwencji i ich wyników, informacje z jednego źródła na potrzeby podejmowania decyzji.	Wiedza dla zrozumienia: badania nad naturą problemu, jak również strategię działania.
<i>(3) W jakim stopniu wartości zawodowe i etyka są częścią modelu?</i>	Minimalna uwaga poświęcona wartościom i etyce.	Wartości i etyka ustalone przed badaniami i działaniami: samostanowienie i wyzwolenie.	Wartości użytkowników usług i etyka zawodowa wyraźnie uwzględnione.	Uwaga na perspektywę użytkownika usług, w tym wartości dla użytkowników usług i etyki zawodowej.
<i>(4) Kto ostatecznie podejmuje decyzje?</i>	Sami pracownicy socjalni działający jako eksperci.	Naukowcy i praktycy podejmują decyzje poprzez dyskusję.	Użytkownicy usług i praktycy podejmują decyzje poprzez współdziałanie.	Użytkownicy usług i praktycy podejmują decyzje poprzez współdziałanie.

Komentarz. **Praktyka polityki społecznej nie jest tylko pracą socjalną**, ale jest też organizowaniem tej pracy (tworzenie i zarządzanie organizacją), a także organizowaniem organizowania tej pracy (tworzenie i zarządzanie organizacjami tego typu na danym terenie), a także ustalania zasad organizowania na terenie całego kraju. Na każdym z poziomów tej praktyki można zadać pytania 1-4

Od teorii normatywnej polityki społecznej do czynienia jej wielopoziomowej praktyki lepszą niż jest

Problem praktyczny wynikający z twierdzenia, że należy zmieniać politykę społeczną, jeżeli ta zmiana ją znacząco poprawi

TEORIA NORMATYWNA

Stwierdzenie normatywne: **praktyka polityki społecznej powinna być oparta na dowodach naukowych, gdyż to sprawi, że będzie ona lepsza w chronieniu, szanowaniu i realizowaniu wartości społecznych**

Uzasadnienie stwierdzenia normatywnego

1. Polityka społeczna powinna realizować dobro społeczne
2. Wiedza o tym, jak je realizuje składa się z dowodów naukowych (wynik zastosowania teorii i badań empirycznych oraz ewaluacji)
3. Jeżeli z dowodów naukowych wynika, że zmiana polityki społecznej może zwiększyć dobro społeczne, **to taka zmiana powinna zostać przeprowadzona**

PROBLEM PRAKTYCZNY

wynikający z powyższej teorii normatywnej: **jeżeli z dowodów naukowych wynika, że zmiana polityki społecznej może poprawić dobro społeczne, JAK SPOWODOWAĆ, ŻEBY DOSZŁO DO TAKIEJ ZMIANY?**

Teoria rozwiązywania problemu praktycznego, który wynika z teorii normatywnej

- Co to znaczy „jeżeli z dowodów naukowych wynika, że zmiana polityki społecznej może poprawić dobro społeczne”?

- Przykładowe stwierdzenie normatywne: polityka społeczna powinna być skuteczna
- Dowody naukowe 1: dana polityka społeczna nie ma wpływu na to, na co miała mieć wpływ
- Dowody naukowe 2: zmieniona (inna) polityka społeczna ma wpływ na to, na co miała mieć wpływ
- Wniosek normatywny: **dana polityka społeczna, która jest nieskuteczna powinna być zmieniona na taką, która jest skuteczna**

Naukowa analiza danych i wynikające z niej dowody naukowe

- Co to znaczy „spowodować, żeby doszło do takiej zmiany”?

1. Na podstawie dowodów naukowych 1 i 2 **rekomenduje się przeprowadzenie wskazanej wyżej zmiany danej polityki społecznej**
2. Za realizację tej rekomendacji odpowiada konkretny organ władzy publicznej
3. Aparat władzy publicznej planuje wprowadzenie tej zmiany i ją przeprowadza
4. Ewaluacja ex-post sprawdza, czy rekomendowana zmiana została wdrożona i czy spowodowała ona oczekiwane zwiększenie dobra społecznego

Rekomendacje zmian na podstawie dowodów naukowych, ich wdrożenie i sprawdzenie czy zadziałały

Problemy z teorią rozwiązywania problemu praktycznego polityki społecznej i ich rozwiązania

Problemy po stronie dowodów naukowych

- Trudność w odróżnieniu dowodów naukowych od innych argumentów. *Jakie rozwiązanie?* **Przekonująca koncepcja dowodów naukowych** i oparte na niej kryteria odróżniania dowodów naukowych od innych argumentów
- Dowody naukowe w danym przypadku nie istnieją. *Jakie rozwiązanie?* **Należy przeprowadzić badania w obszarze dotąd niezbadanym**
- Dowody naukowe istnieją, ale są niskiej jakości. *Jakie rozwiązanie?* **Należy przeprowadzić nowe badania, które dadzą lepszej jakości dowody**

Problemy po stronie wpływu dowodów naukowych

- Krytyka stanowiska technokratycznego, gdy uznaje się, że tylko dowody naukowe powinny decydować o reformach polityki społecznej (brak miejsca na demokrację). *Jakie rozwiązanie?* **Przekonująca koncepcja łącząca wpływ dowodów naukowych i demokracji**
- Mimo istnienia dobrej jakości dowodów naukowych brak ich wpływu na praktykę polityki społecznej. *Jakie rozwiązanie?* **Teoria i badania wpływu dowodów naukowych na praktykę oraz oparte na niej rekomendacje, jak zwiększyć wpływ dowodów naukowych na praktykę polityki społecznej**

Teoria zmieniania polityki społecznej przy pomocy dowodów naukowych

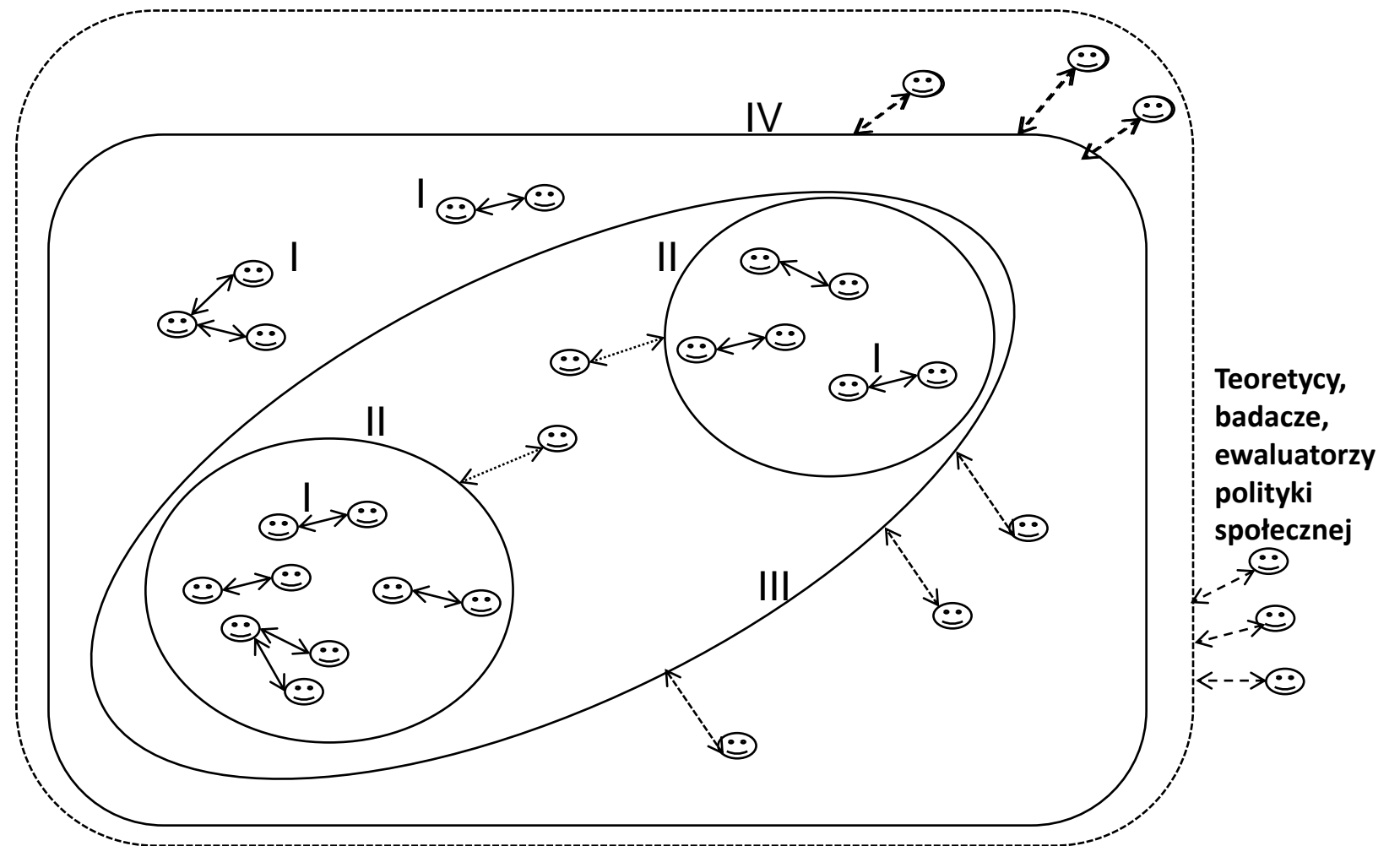
Cztery poziomy praktyki polityki społecznej rozumiane jako zapewnianie usług społecznych

Poziom I – indywidualni usługodawcy i ich klienci (praca socjalna, **poziom mikro**)

Poziom II – organizacje usługowe i organizatorzy (praca organizacyjna)

Poziom III – sieć organizacji i koordynatorzy (praca międzyorganizacyjna)

Poziom IV – ramy instytucjonalno-finansowe i politycy, administratorzy, kontrolerzy (praca polityczno-administracyjna, **poziom makro**)

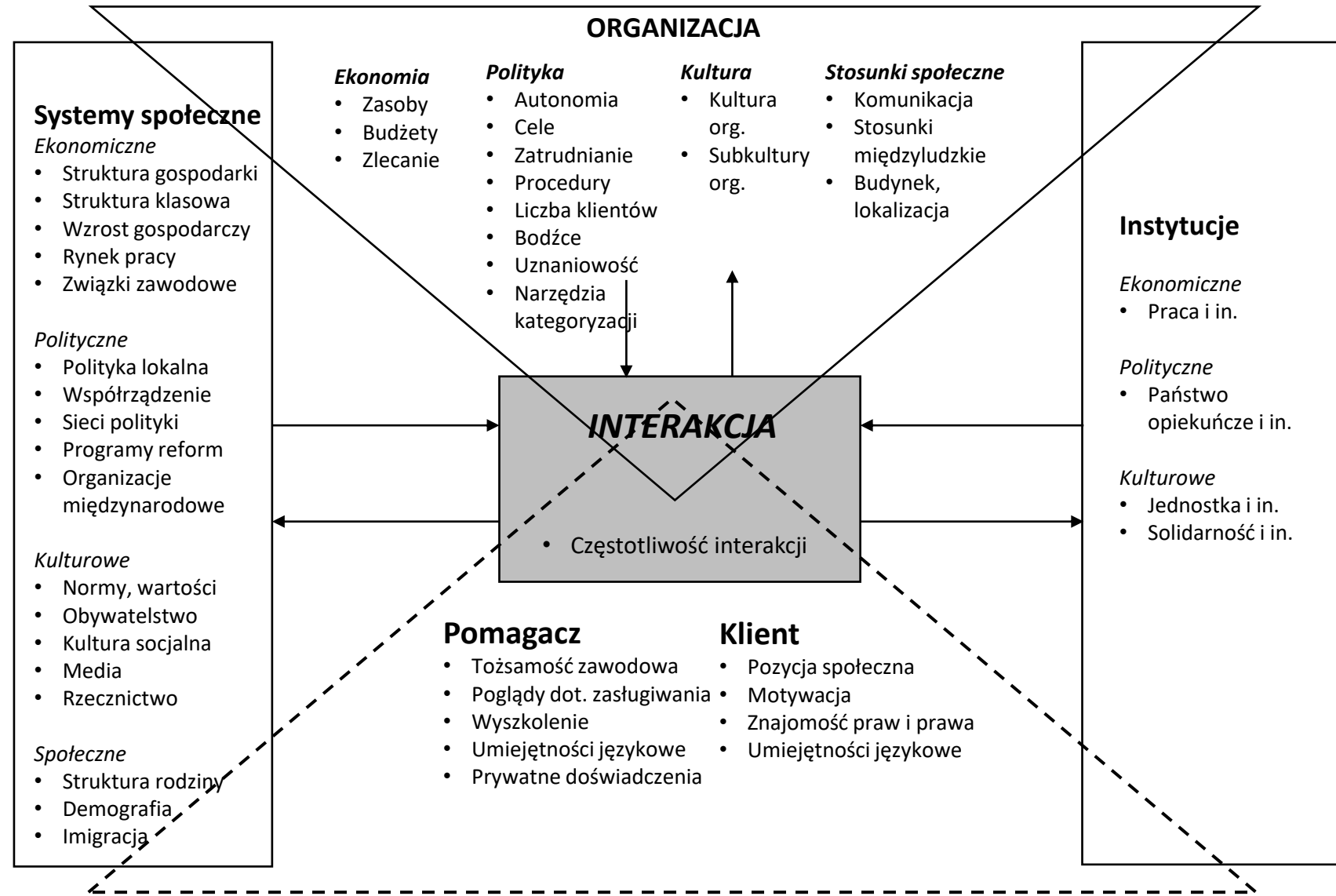

- **Model zależności między poziomami:** Praca polityczno-administracyjna => praca międzyorganizacyjna => praca organizacyjna => praca socjalna => **wpływ pracy socjalnej na problemy/ wartości** <= inne czynniki
- **Model wpływu dowodów naukowych:** Dowody naukowe dotyczące powyższych zależności => rekomendacja interwencji w zależności => implementacja interwencji => **wpływ pracy socjalnej** <= inne czynniki

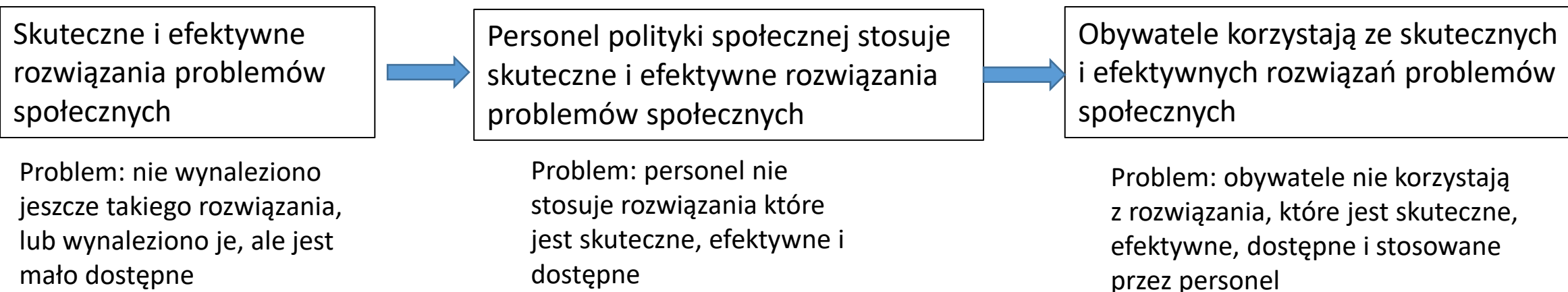
Mikroinstytucjonalizm.

Interakcja pomagacz-klient w kontekście organizacyjnym, społecznym, instytucjonalnym oraz indywidualnym

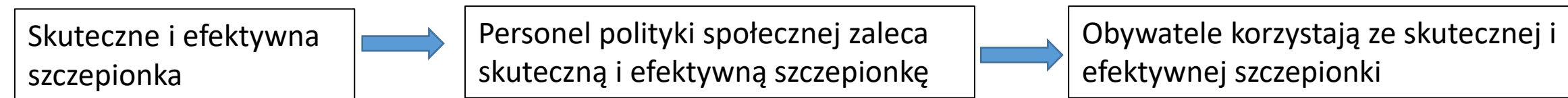
- Wielopoziomowe czynniki na schemacie wpływają na jakość interakcji i jej wyniki
- **Model zależności między poziomami:** Systemy społeczne => instytucje => organizacja => interakcja => **wpływ na problem** <= inne czynniki
- **Model wpływu dowodów naukowych:** Dowody naukowe dotyczące powyższych zależności => interwencja w zależności => implementacja interwencji => **wpływ na problem** <= inne czynniki

Teoria praktyczna opisuje proces od wynalezienia skutecznych i efektywnych środków PS do ich zastosowania w praktyce

Przykład szczepionki

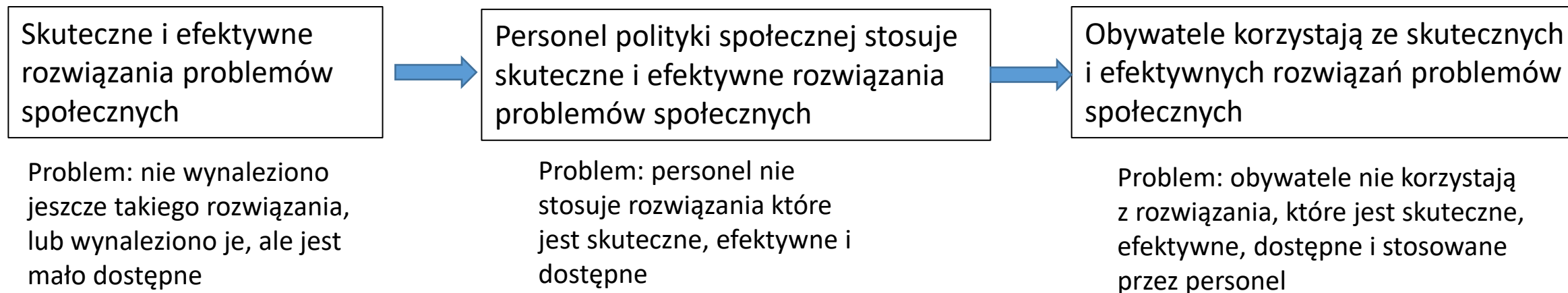

Jakie problemy pozwala zidentyfikować powyższa teoria praktyki na tym przykładzie?

- Nie ma skutecznej i efektywnej szczepionki: dalsze badania i ewaluacja
  - Jest skuteczna i efektywna szczepionka, ale jest niedostępna: zwiększenie produkcji, zmniejszanie barier w dostępie
- Jest skuteczna i efektywna szczepionka oraz zapewniono jej dostępność, ale część personelu jej nie zaleca: informowanie i przekonywanie personelu do stosowania szczepionki (badania i ewaluacja środków informowania i przekonywania personelu)
- Jest skuteczna i efektywna szczepionka oraz zapewniono jej dostępność, a także personel ją zaleca, ale część obywateli z niej nie korzysta: informowanie, przekonywanie obywateli do korzystania (badania i ewaluacja środków informowania i przekonywania obywateli)

Przejsie od schematu stosowania rozwiązani skutecznych i efektywnych przez personel i obywateli do **polityki społecznej na rzecz takich rozwiązani**

Teoria praktyczna opisuje proces od wynalezienia skutecznych i efektywnych rozwiązani do ich zastosowania w praktyce

Poziom polityki społecznej: **jak poprzez regulacje, zachety i inne instrumenty ułatwić rozwiązanie powyższych problemów?**

- Polityka opierania rozwiązani polityki społecznej na dowodach naukowych
- Polityka naukowa wspieraj cca dobre badania i ewaluacje rozwiązani polityki społecznej
- Polityka zapewniaj cca dostępnosc rozwiązani sprawdzonych naukowo
- Polityka reguluj cca zasady przygotowania do zawodów polityki społecznej, szkoleń dla personelu oraz obowi zeków i odpowiedzialności zawodowej
- Polityka programów zachety dla personelu, aby stosowal sprawdzone naukowo rozwiązania
- Polityka reguluj cca zasady przygotowania do życia w społeczeństwie, w którym ufa się nauce i ewaluacji
- Polityka programów zachety dla obywateli, aby korzystali ze sprawdzonych naukowo rozwiązani polityki społecznej

Pamiętajmy, aby odróżniać skuteczność i efektywność **rozwiązań problemów społecznych** od skuteczności i efektywności **polityki społecznej na rzecz takich rozwiązań**

Teoria ogólna **rozwiązań problemów społecznych i polityki na ich rzecz**

- Badania i ewaluacja **rozwiązań problemów społecznych** dostarcza dowodów na ich skuteczność i efektywność
- Badania i ewaluacja **polityki naukowości, dostępności, stosowania i korzystania z rozwiązań problemów społecznych** dostarcza dowodów na jej skuteczność i efektywność

Przykład szczepionek i polityki szczepionkowej

- Badania i ewaluacja szczepionki dostarcza dowodów na jej skuteczność i efektywność
- Badania i ewaluacja polityki naukowości, dostępności, stosowania i korzystania ze szczepionki dostarcza dowodów na jej skuteczność i efektywność

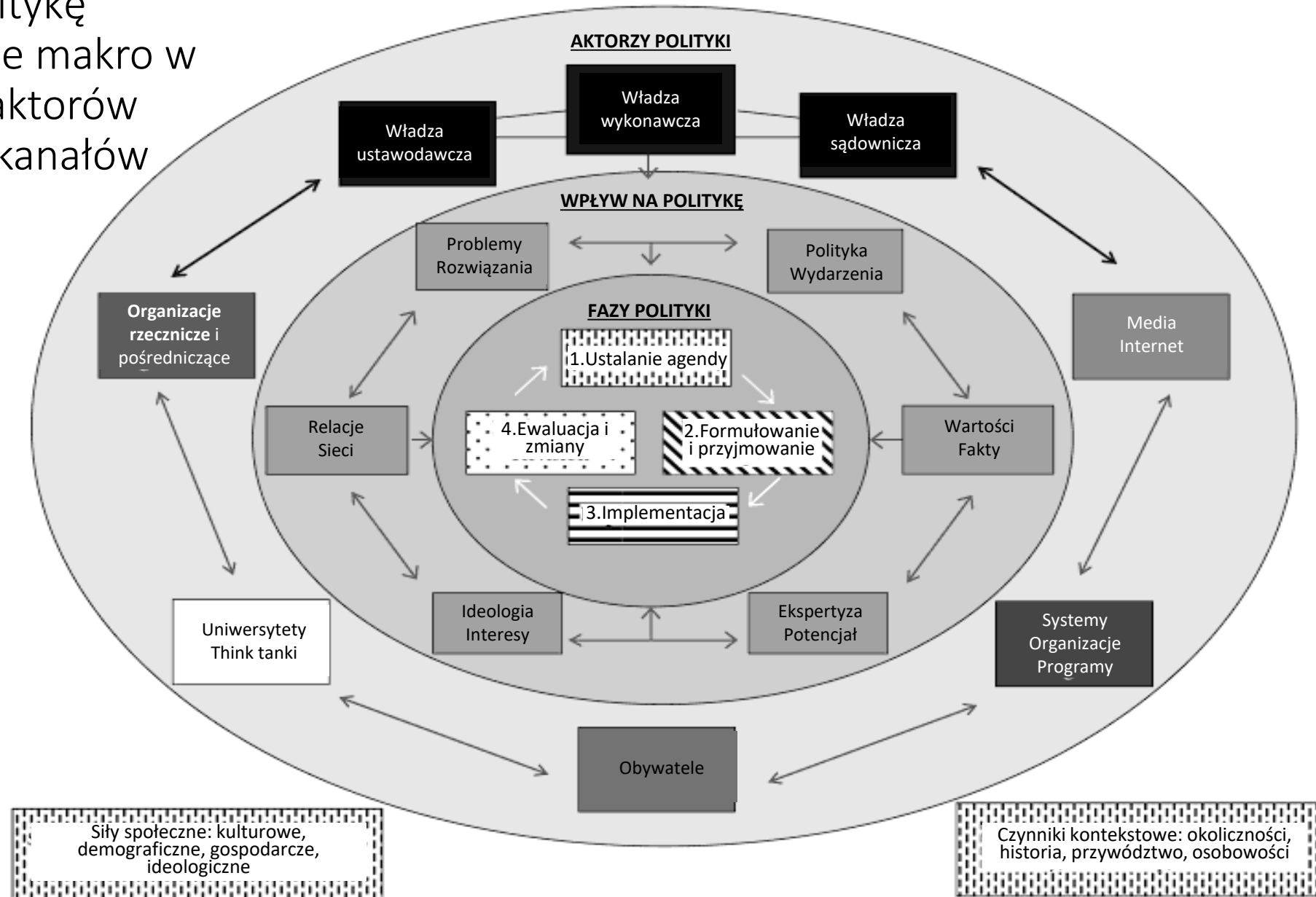
Różnica między światem bez polityki społecznej w powyższym rozumieniu, a światem z taką polityką.

W świecie bez tej polityki mogą być oczywiście wynalezione skuteczne i efektywne rozwiązania problemów społecznych, ale zakładamy, że z tą polityką ich wynalezienie, dostępność, stosowanie i korzystanie będą na znacząco wyższych poziomach niż gdyby jej nie było. Wymaga to jednak, aby była ona skuteczna i efektywna we wspieraniu nauki i ewaluacji, dostępności, stosowania i korzystania z rozwiązań problemów społecznych. **Problem jednak w tym, że zaprojektowanie i realizacja takiej polityki na podstawie badań i ewaluacji zachodzi w ramach demokratycznej polityki, w której partie, organizacje rzecznicze i grupy interesów konkurują ze sobą o władzę i wpływ, co przybliżam na kolejnych dwóch slajdach**

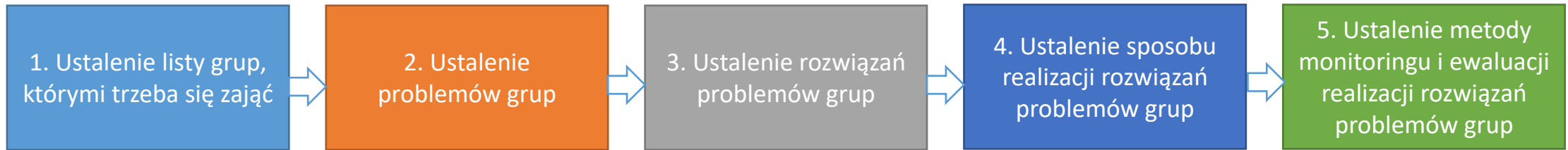

Teoria wpływu na politykę społeczną na poziomie makro w szerszym kontekście aktorów polityki oraz różnych kanałów wpływu

Komentarz. Polityka społeczna przynosi korzyści i generuje koszty. Różne grupy interesów starają się o to, aby tak ją zmienić, aby mieć więcej korzyści i/lub mniej kosztów. Pytanie o rolę dowodów naukowych i ewaluacji polityki społecznej w stosunku do gry interesów różnych grup oraz zadań polityki i administracji publicznej (państwa)

I. ZADANIA DECYDENTA POLITYKI SPOŁECZNEJ

II. ZADANIA ORGANIZACJI RZECZNICZEJ DZIAŁAJĄCEJ NA RZECZ ZMIANY POLITYKI SPOŁECZNEJ

1. Organizacja przekonuje decydenta, że warto zająć się grupą, którą reprezentuje

2. Organizacja przekonuje decydenta, że warto skupić się na konkretnym problemie grupy, którą reprezentuje

3. Organizacja przekonuje decydenta, że warto **wybrać konkretne rozwiązania** problemu grupy, którą reprezentuje

4. Organizacja przekonuje decydenta, że warto **wybrać konkretne sposoby i środki realizacji** rozwiązań problemu grupy, którą reprezentuje

5. Organizacja przekonuje decydenta, że warto zastosować konkretne metody monitoringu i ewaluacji realizacji rozwiązań problemu grupy, którą reprezentuje

III. ZADANIA NAUKOWCA I EWALUATORA (dowody naukowe typu 1 i 2)

1. Diagnoza potrzeb i problemów różnych grup, ocena ich ważności na skali problemowości społecznej

2. Diagnoza konkretnych problemów konkretnych grup, które są już na agendzie decydenta

3. Ocena konkretnych rozwiązań problemów, które są już na agendzie decydenta

4. Ocena planów wdrożenia wybranych przez decydenta rozwiązań

5. Zaproponowanie metody ewaluacji implementacji rozwiązań oraz wpływu na problemy grup

Komentarz do możliwości zastosowanie
teorii praktycznej polityki społecznej w
obszarze bezdomności

Natalia Jungrav

Schemat polityki przeciwdziałania bezdomności w Polsce

Polityka społeczna

```
graph TD; A[Polityka społeczna] --> B[Zabezpieczenie społeczne]; B --> C[Pomoc społeczna]; C --> D["wojewódzka strategia polityki społecznej, powiatowa i gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych (diagnozy, prognozy, programy i ustawowe formy pomocy [świadczenia pomocy społecznej: schronienie, posiłki, odzież, zasiłki celowe, okresowe, stałe, praca socjalna])"]
```

Zabezpieczenie społeczne

Pomoc społeczna

wojewódzka strategia polityki społecznej, powiatowa i gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych (diagnozy, prognozy, programy i ustawowe formy pomocy [świadczenia pomocy społecznej: schronienie, posiłki, odzież, zasiłki celowe, okresowe, stałe, praca socjalna])

Dowody naukowe w obszarze bezdomności - przykłady

- Badania opisujące skalę zjawiska bezdomności, np. [Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych w Polsce, MRPiPS](#); uwzględnia: liczbę osób, dane metryczkowe (płeć, wiek, stan cywilny, obywatelstwo, wykształcenie), miejsce pobytu, ostatni stały meldunek stały, czas trwania bezdomności, [przyczyny bezdomności \(w opinii badanych\)](#), źródła dochodu, wykorzystywane formy pomocy, pożądane formy pomocy;
- Badania jakościowe – doświadczenie bezdomności: np. Zrozumieć bezdomność (aspekty polityki społecznej) L. Stankiewicz
- Badania typu „analiza polityki publicznej”: np. Bieda mieszkaniowa i wykluczenie: analiza zjawiska i polityki: raport z badań, H. Zaniewska
- Publikacje „psychologizujące”, np. [Syndrom bezdomności, M. Jażdżikowski](#)
- Publikacje „normatywne”, np. [O społecznej odpowiedzialności za los bezdomnych, T. Kamiński](#)
- Badania opinii publicznej, w tym opinii osób bezdomnych dot. usług dla osób bezdomnych, np. [projekt HOME EU](#)
- **Badania ewaluacyjne: np. ewaluacje i badania na stronie [Housing First Europe Hub](#)**
- Publikacje dla służb społecznych, np. [Praca socjalna z osobami bezdomnymi, D. Podgórska-Jachnik](#)

Przykłady przystępnie opracowanych baz programów czy rozwiązań sprawdzonych naukowo w obszarze bezdomności

„Podejmuj pewniejsze decyzje, korzystając z najlepszych dostępnych dowodów na interwencje związane z bezdomnością”

Przykład programów rozwiązań i ich ocen pod względem siły dowodów, kosztów do skuteczności oraz wpływu (Evidence Tools)

Access to Health Services

Interventions that provide access to health care may be through mobile street outreach, access to health professionals in a non-traditional setting, or treatment for mental and physical health.

Case Management / Critical Time Intervention

Critical time intervention is a model of intensive case management for people transitioning between types of accommodation (e.g. those being discharged from an institution).

Continuum of Care

The Continuum of Care (CoC) is a community plan to organize and deliver housing and services to meet the specific needs of people who are homeless as they move to stable housing and maximum self-sufficiency.

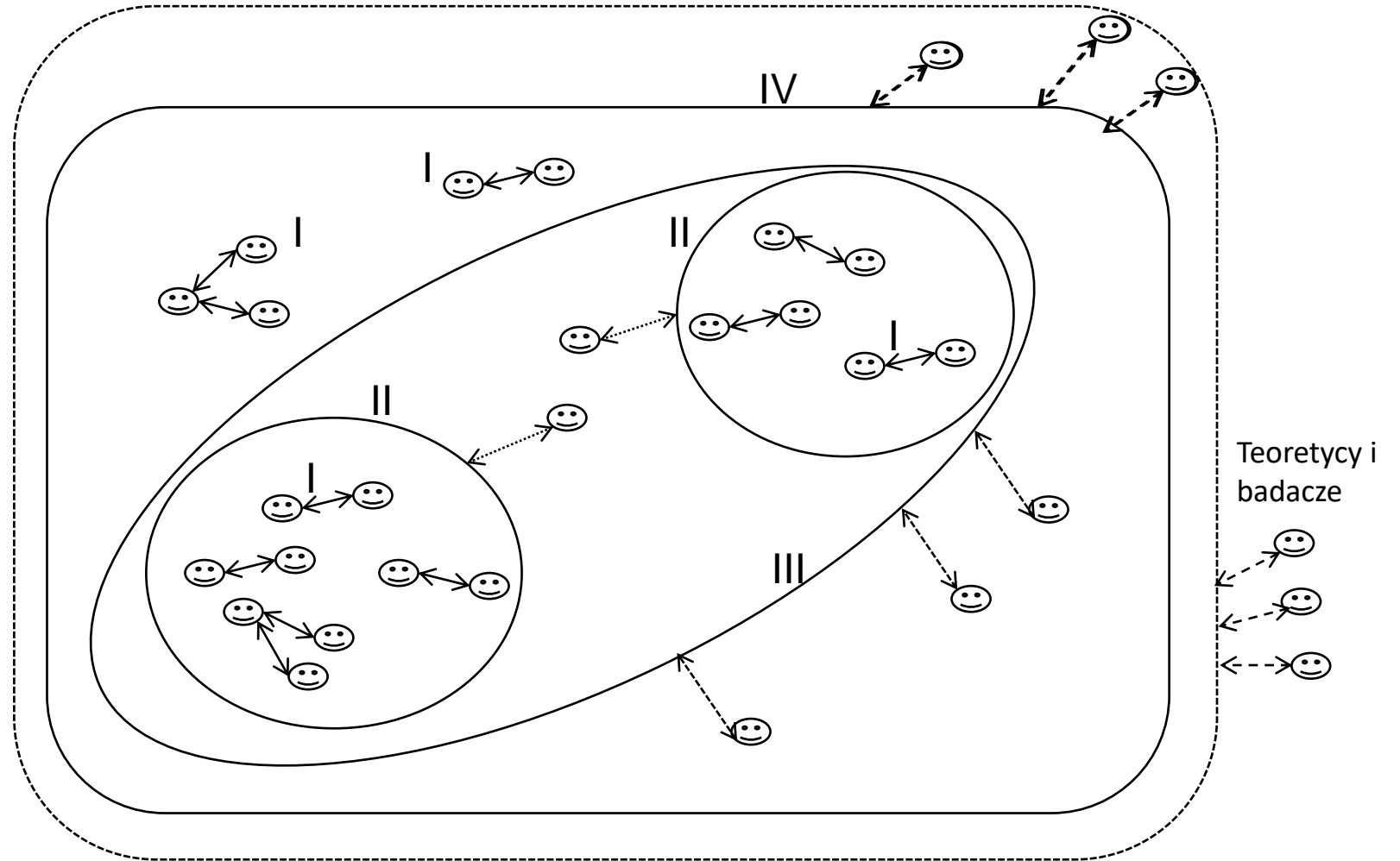

Poziom I – osoby w kryzysie bezdomności, pracownicy OPS, pracownicy schronisk (praca socjalna i in. świadczenia)

Poziom II – poszczególne NGO, poszczególne OPS, OPS Wola i BPiPS m. st. Warszawy

Poziom III – OPS Wola, BPiPS m. st. Warszawy, KDS ds. bezdomności,

Poziom IV – Prezydent m. st. Warszawy, Rada m. st. Warszawy, BPiPS m. st. Warszawy, Wojewoda Mazowiecki, Marszałek Województwa Mazowieckiego, MRPiPS + budżety

Cztery poziomy praktyki polityki społecznej rozumianej jako zapewnianie usług społecznych – bezdomność w Warszawie

Wpływ badań bezdomności na politykę społeczną Warszawy

Liczba osób bezdomnych: 2459,
Płeć: 81% to mężczyźni,
Wiek: 47% w wieku 41-60 lat,
Wykształcenie: 38% zawodowe,
Czas trwania bezdomności: 27% 5-10 lat,
Źródła dochodu: 26% brak dochodu,
Przyczyna bezdomności: 37% konflikt rodzinny
Forma pomocy: 63% posiłki
Pożądana forma pomocy: 45% mieszkaniowa

[Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych, 13/14 lutego 2019 r.](#)

Komentarz: badania nad bezdomnością są wyzwaniem, bezdomni należą do jednych z tych zbiorowości, do której trudno dotrzeć z narzędziami badawczymi i zebrać dane, są jednak [przykłady, że przeszkody te mogą być przewyciężane](#)

Spoleczna Strategia Warszawy na lata 2009-2020 w kontekście bezdomności:

- **Diagnoza:** brak, oddzielne opracowanie zespołu zadaniowego
- **Prognoza:** brak
- Cele strategiczne: integracja i reintegracja społeczna i zawodowa
- Kierunki niezbędnych działań: tak
- Sposób realizacji strategii i ramy finansowe: tak
- Wskaźniki realizacji zadań: nie

Komentarz: brak diagnozy i prognozy problemu bezdomności może oznaczać, że nie wykorzystano dowodów naukowych w tworzeniu strategii w jej części dotyczącej bezdomności

Wiedza praktyków a wiedza naukowa

Wiedza praktyków o praktyce polityki społecznej a dowody naukowe na podstawie analizy danych

- Dowody naukowe stanowią **wiedzę naukową** i pochodzą z badań naukowych powiązanych z teorią polityki społecznej, np. badacz bezdomności zna szczegóły własnych analiz danych o bezdomności
- Poza dowodami naukowymi (wiedza naukowa) jest też **bezpośrednia wiedza praktyczna** dwóch rodzajów
  - **Wiedza osób doświadczających problemów** („wiedza z autopsji”), np. osoba bezdomna zna dobrze szczegóły swojej własnej bezdomności
  - **Wiedza osób bezpośrednio i pośrednio (wyższe poziomy praktyki) pomagających osobom, które doświadczają problemów**, np. pracownica socjalna, która zna dobrze szczegóły swojego pomagania określonej liczbie osób bezdomnych
- **Wiedza naukowa ma przynajmniej jedną przewagę nad wiedzą praktyków**: doświadczenia bezdomnych, pracowników socjalnych są sumą ich subiektywnych wspomnień i refleksji nad nimi, a jest wielu bezdomnych i pracowników socjalny z różnymi doświadczeniami, wspomnieniami i refleksjami. Dopiero, gdy ta wiedza praktyków stanie się danymi w badaniu naukowym ma szansę stać się obiektywną wiedzą naukową

Czego się dowiedzieliśmy? Podsumowanie

1. Teoria normatywna polityki społecznej w części dotyczącej jej wpływu na praktykę: **dowody naukowe dotyczące polityki społecznej powinny mieć wpływ na politykę społeczną, gdyż to zapewni, że polityka społeczna będzie lepsza w ochronie, poszanowaniu i realizacji wartości społecznych**
2. Teoria praktyki polityki społecznej stwierdza, że **praktyka polityki społecznej przejawia się na wielu poziomach**: praca z systemem (makro), z sieciami organizacyjnymi, z organizacjami, z obywatelami (mikro)
3. **Treścią praktyki polityki społecznej są rozwiązania problemów społecznych**, czyli ich wynajdowanie, badania i ewaluacja, dostępność, stosowanie przez personel i korzystania z nich przez obywateli
4. **Polityka społeczna na rzecz rozwiązań problemów społecznych** powinna być sprawna, czyli co najmniej skuteczna i efektywna we wspieraniu wynalazczości, badania i ewaluacji, dostępności, stosowania i korzystania z tych rozwiązań
5. Zmianie polityki społecznej na rzecz rozwiązań problemów społecznych tak, aby była sprawna, wymaga rozumienia **procesu demokratycznej polityki, w której konkurują ze sobą partie polityczne, organizacje rzecznicze i grupy interesu**
6. Samo sprawdzenie poprzez naukę i ewaluację sprawności rozwiązań problemów społecznych i informowanie o tym, które rozwiązania są lepsze nie wystarcza, aby rozwiązania najsprawniejsze były powszechnie dostępne, najczęściej stosowane i wykorzystywane
7. Ideałem teorii praktycznej polityki społecznej jest **sprawna polityka na rzecz rozwiązywania problemów społecznych**, a podstawowym problemem jest zapewnienie, aby była ona taka cały czas w otoczeniu zmiennych problemów społecznych, partii rządzących i innych wydarzeń

REFLEKSJA KOŃCOWA

Zarówno na wykładzie, a szczególnie na warsztatach **koncentrowaliśmy się na poznawczej części teorii polityki społecznej**, gdzie główne pytania badawcze dotyczą tego, jak zmieniała się określona polityka społeczna i jak naukowo wyjaśnić te zmiany.

Takie podejście pozostawia pewien niedosyt związany z tym, że w idei bycia politykiem społecznym mocno podkreślam aktywistyczny stosunek do przedmiotu badania, czyli **nie chodzi tylko o poznanie polityki społecznej, ale o jej zmienianie na lepszą**, czyli taką, która będzie lepiej wspierała sprawność rozwiązań problemów społecznych. Akcentuje to znaczenie teorii normatywnej i praktycznej.

Jest to jeden z podstawowych problemów dla ewaluacji, której zasadniczy sens polega na tym, aby jej wyniki zostały zastosowane w praktyce polityki społecznej. Na wykładach i warsztatach z ewaluacji koncentrujemy się jednak głównie na tym, jak rozumieć ewaluację i jak ją przeprowadzić zgodnie z jej standardami, **a nie na polityce na rzecz ewaluacji polityki społecznej oraz stosowania jej wyników w polityce społecznej i przewyciężaniu problemów w tym obszarze na podstawie badań i ewaluacji.**

Pandemia COVID-19 uświadomiła problemy polityki naukowości (jak szybko wynaleźć i sprawdzić szczepionkę), dostępności (jak szybko wyprodukować i dostarczyć szczepionkę ludności), stosowania (przekonanie personelu medycznego) i w szczególności korzystania z dostępnej i stosowanej szczepionki (obywatele w obliczu lęków wynikających z dezinformacji i dezorientacji).

Projektowanie i realizowanie polityki społecznej na rzecz sprawności rozwiązywania problemów społecznych na podstawie badań i ewaluacji jest więc równie ważne, jak wiedza o tym, jak i dlaczego zmieniała się polityka społeczna.

Literatura obowiązkowa

- [R. Szarfenberg, *Teoria normatywna i praktyczna nauki o polityce społecznej na przykładzie „Programu Rodzina 500 Plus”*, 2021](#)